

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a dr. Csikós Csaba ügyvéd által képviselt **felperesnek**, a dr. Ujjady Zsolt ügyvéd által képviselt **alperes** ellen kártérítés iránt a Fővárosi Bíróságnál 30.G.40.255/2005. szám alatt indult és a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.047/2007/3. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 16. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati folytán 2007. november 20-án tartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.047/2007/3. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, a Fővárosi Bíróság 30.G.40.255/2005/12. számú ítéletét részben megváltoztatja és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 2,000.000 (Kettőmillió) forintot, ennek 1996. július 1-jétől 2001. december 31-éig évi 20 %, 2002. január 1-jétől 2004. december 31-éig évi 11 %, 2005. január 1-jétől a kifizetés napjáig minden naptári félév teljes idejére az érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező késedelmi kamatát.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 6,948.360 (Hatmillió-kilencszáznegyvennyolcezer-háromszázhatvan) forint első- másodfokú és felülvizsgálati részperköltséget.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Köteles a felperes az alperesnek 15 nap alatt 616.570 (Hatszázttizenhatezer-ötszázhatvan) forint felülvizsgálati részperköltséget megfizetni.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felülvizsgálati kérelem szempontjából irányadó tényállás szerint a peres felek 1993. május 20-án viszonteladói szerződést kötöttek, ebben a felperes Magyarország területén, a saját nevében saját számlájára más Esso értékesítő szervek és Esso szerződéses kereskedők mellett az Esso által forgalmazott termékek közül gépjármű kenőanyagok és ipari kenőanyagok eladását vállalta. A szerződés 1.4. pontjában rögzítették, hogy az Esso és partnereinek töltőállomás- és műhely üzletei nem szenvedhetnek korlátozást, továbbá az Esso tiszteletben tartja a viszonteladó ügyfeleit. Hat hónapos felmondási idő betartásával mindkét fél jogosult volt a szerződést felmondani, először 1993. november 1-jén. Ha a felmondás jogával a felek egyike sem él, a szerződés minden esetben további egy évvel automatikusan meghosszabbodik. Az alperes 1995. május 27-én írásban szerződés-módosítást tartalmazó javaslatot tett a viszonteladóknak - közöttük a felperesnek is - amelyben a viszonteladók kötelezettséget vállaltak volna arra, hogy az 5 tonna/év feletti vásárlók listáját az alperesnek átadják, az alperes pedig részükre jutalékot fizet. A felperes a szerződés-módosítására irányuló ajánlatot nem fogadta el.

A felperes 1994. és 1995. évben a MH részére repülőgépolajat értékesített, 1994-ben 9 tonna, 1995-ben 2 tonna mennyiségben. 1996-ban tárgyalásokat kezdett az MH-val, azonban szüksége volt az alperes által megjelölt márkakereskedői ár meghatározására ahhoz, hogy az eladási árra vonatkozóan is ajánlatot tehessen. Az árat azonban az alperes többszöri felhívás ellenére sem közölte, végül arról tájékoztatta a felperest, hogy az árajánlatot az MH részére maga küldte meg. Ezt követően a felpereshez írt 1996. március 29-én kelt levelében javasolta, hogy az általa az MH részére korábban közvetlenül megküldött ajánlatot kérjék közös ajánlatnak tekinteni, egyben bejelentette, hogy az MH-val maga kíván szerződést kötni. A felperes részére 12,5 tonna termékre az árrés 50 %-át kitevő 960.000 Ft összegű jutalék fizetését vállalta.

A felperes az ezt megelőző napon keltezett levelében közölte az alperessel, hogy mivel megszegte a viszonteladói szerződés 1.4. pontját, vele a továbbiakban az együttműködést folytatni nem kívánja. Az alperes az 1996. május 7-én kelt levelében közölte, hogy a felperes korábbi levelének tartalmát a felperes részéről bejelentett azonnali hatályú felmondásnak tekinti, és javasolta, hogy 1996. július 30-át tekintsék a szerződés megszűnése időpontjának.

A felperes a módosított keresetében előadta, hogy az alperes az un. nagyfogyasztóktól - konkrétan, az MH, D Rt. és az M Rt. - általa megszerzett megrendeléseket közvetlenül teljesítette, ezzel megszegte a vele kötött viszonteladói szerződést. Az alperes szerződésszegése következtében három évre elmaradt jövedelemként 60,600.000 Ft, nem vagyoni kárként 14,400.000 Ft, a kifejtett marketing tevékenységre 11,000.000 Ft, végül vagyoncsökkenés címén - egy korábban beszerzett olajvizsgáló berendezés értékére - 4,900.000 Ft, valamint az egyes összegek után járó késedelmi kamatok megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségeiben való marasztalását kérte.

A Fővárosi Bíróság a 30.G.75.921/1999/65. számú ítéletében a felperes keresetét elutasította és a felperest az alperes javára 4,000.000 Ft perköltség megfizetésére kötelezte. A Fővárosi Ítéltábla a felperes fellebbezése folytán hozott 14.Gf.41.579/2003/3. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta és kötelezte a felperest 2,000.000 Ft másodfokú perköltség megfizetésére. A felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a Legfelsőbb Bíróság a Gfv.IX.30.154/2004/6. számú közbenső ítéletében a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.41.579/2003/3. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy az alperes a felperessel 1993. május 20-án kötött viszonteladói szerződést megszegte, ezért kárfelelősséggel tartozik. A szerződésszegéssel okozati összefüggésben keletkezett kár összezszerúsége tekintetében az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Kifejtette, hogy az alperes jogosult volt ugyan maga is közvetlenül szerződést kötni az egyes vásárlókkal, a viszonteladók már kialakított üzleti kapcsolatait azonban nem zavarhatta meg, azokba nem avatkozhatott be és a hozzájárulásuk nélkül az általuk hozott üzletet nem vonhatta magához. Az nem nyert bizonyítást, hogy az alperes a felperes valamint az M Rt., továbbá a felperes és a D Rt. közötti üzleti kapcsolatot megzavarta, így az eljáró bíróságok nem sértettek jogszabályt azzal, hogy a felperesnek az M Rt. és D Rt. megrendeléseivel kapcsolatos keresetét elutasították. Az M H vonatkozásában azonban bizonyítva látta, hogy az alperes azt a szerződéses kötelezettségét szegte meg, amelyben vállalta, hogy tartózkodni fog a felperes kialakított ügyfélkörének zavarásától. A felperes tevékenységét már azzal is korlátozta, hogy az árat vele időben nem közölte, így eleve esélytelenné tette a MH-val már kialakított kapcsolatot továbbépítésében. Evonatkozásban a szerződésszegés megállapítható volt, amelyért a Ptk. 318. §-ának (1) és 339. §-ának (1) bekezdése szerint kártérítési felelősséggel tartozik. A felmondást megtörténtnek kell tekinteni, a szerződéses

kapcsolat megszakításához az alperes jogellenes magatartása vezetett.

A megismételt eljárásban a Fővárosi Bíróság a 30.G.40.255/2005/12. számú ítéletében a felperes keresetét ismételten elutasította. A Fővárosi Ítéeltábla a felperes fellebbezése folytán hozott 14.Gf.40.047/2007/3. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kifejtette, hogy a károsodás bekövetkezte, valamint a kár mértékének megállapítása körében kellett állást foglalnia az elsőfokú bíróságnak, ezzel kapcsolatosan a bizonyítási kötelezettség a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a felperest terhelte. A felperes a tanúbizonyítási indítványát az alperesnek a vele kialakított kapcsolata perspektivikus jellegére és további fejlesztési szándékára vonatkozóan terjesztette elő. Konkrétan a MH-val kapcsolatos szerződésszegéssel összefüggésben a kár bekövetkezte és az okozati összefüggés körében nem terjesztett elő bizonyítási indítványt. Tény, hogy kérte H J igazságügyi adó- és könyvszakértő kirendelését, azonban a bíróság felhívására a szakértői díjat nem előlegezte, ezért nem sértett eljárási szabályt az elsőfokú bíróság azzal, hogy a szakértő kirendelését mellőzte. A felperes részletes tényelőadást csak a fellebbezésben terjesztett elő, azonban ezt a másodfokú eljárásban a Pp. 235. §-ának (1) bekezdésében foglalt korlátozó rendelkezések miatt már nem lehetett figyelembe venni.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és az alperes kereset szerinti marasztalását kérte. Az elmaradt jövedelemre irányuló követelését arra alapította, hogy az alperes szerződésszegő magatartása idézte elő a viszonteladói jogviszony megszakadását. Az elveszett jövedelem összegét a megelőző évek üzleti forgalma alapján számította ki, a kár összegének bizonyításához igazságügyi szakértői vélemény beszerzését kérte. S M igazságügyi könyvszakértő annak összegét 18,345.200 Ft-ban határozta meg. Álláspontja szerint azonban az elmaradt jövedelem teljes mértékét a vélemény nem merítette ki, ezért annak kiszámításához a könyvszakértő által alkalmazott módszer helyett közgazdasági módszer (un. Diszkontált Cash-Flow eljárás) alkalmazását kérte. A vagyonsökkenéssel keletkezett kárát a kereskedéshez szükséges olajvizsgáló készülék beszerzési és lehetséges eladási ára közötti különbözetben jelölte meg. A nem vagyoni kár követelését arra alapította, hogy alperes ellehetetlenítette a jó hírt szerzett kereskedelmi tevékenységének folytatását, elvesztette a biztonságos piaci pozícióját. S M könyvszakértő ennek összegét 14,400.000 Ft-ban találta megállapíthatónak. Nem vette figyelembe a korábbi marketing munka 11,000.000 Ft-ot kitevő értékét, holott annak végül is az alperes látta a hasznát.

Előadta, hogy az elvesztett jövedelem mértékével kapcsolatosan hivatkozott arra, hogy a M Rt-vel, a D Rt-vel és az MH-val létesített üzleti kapcsolata az alperes jogellenes magatartása miatt hiúsult meg. Külön-külön kárösszegeket ezekre vonatkozóan nem jelölt meg, mivel e magatartás csupán kihatott az elszenvedett jövedelemveszteség összegére, de nem azonos azzal. A kára az egész tevékenységével kapcsolatosan bekövetkezett. A kereseti kérelem tehát a viszonteladói tevékenység ellehetetlenítése miatt elvesztett, teljes jövedelem megtérítésére irányult. E körben Dr. F A szakértő sem adott határozott véleményt.

A másodfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság közbenső ítéletének félreértelmezésével jutott arra az álláspontra, hogy a kár bekövetkezése, az okozati összefüggés és a kárösszeg tekintetében egyedül és kizárólag az alperesnek a MH beszerzéseivel kapcsolatos szerződésszegő magatartására korlátozott módon kell az új eljárást lefolytatni, bizonyítást felvenni és új határozatot hozni. A MH-vel létesített kapcsolat volumene csupán adalékot szolgáltatott az alperes elvesztett jövedelme összecszerűségének feltárásához. A kárt az 1995. évi üzleti adatok alapján az árrés nyereségtartalmának az 1997-98. és 1999. évekre való kivetítésével lehetett meghatározni. H J szakértői kirendelését épp abból a célból kérte, hogy a Diszkontált Cash-Flow eljárással számítsa ki, hogy a teljes üzleti tevékenység ellehetetlenítése miatt a felperes milyen összegű jövedelemtől esett el, nem pedig pusztán a MH-vel létesített üzleti kapcsolat megszűnéséből eredő kár kimutatása végett. Mivel a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelmében hatályon kívül helyezte, az előterjesztett kereseti kérelem egészére le kellett volna folytatni az eljárást bíróságoknak a bizonyítást. Az eljárást bíróságok ennek mellőzésével megsértették a Pp. 252. §-ának (4) bekezdését, a 163. §-ának (1) bekezdését, a 206. §-ának (1) bekezdését, a 213. §-ának (1) bekezdését, valamint a 221. §-ának (1) bekezdését. Jogsértő volt a jogerős ítélet azért is, mert elzárta a felperest attól, hogy a kár teljes összegét bizonyíthassa.

Előadta, hogy a fellebbezésében is megismételte az eljárás során előterjesztett bizonyítási indítványait. A D Rt-vel kapcsolatos tényállás feltárás végett kérte a korábbi vezérigazgató dr. H I megidézését és kihallgatását, aki a korábban kihallgatott dr. C S vallomásának megcáfolásával tudta volna igazolni, hogy a felperes nagy volumenben hozott létre üzleti kapcsolatot a D Rt-vel. Gy F tanút a bíróság korábban megidézte, de nem hallgatta ki. K 2006. március 9-én felvett tanúvallomásából megállapítható volt, hogy a felperes 1993-1996. években tartós üzleti kapcsolatot épített ki a M H gépjármű bázisával és ezt a kapcsolatot 1997-ben már az alperes használta ki. Az üzletkör kiszélesítésének kérdésében eredménytelenül kérte V J, D G, S I és B S tanúk kihallgatását.

Hivatkozott arra, hogy az alperes piacelvono szándéka 1996. márciusában már manifesztálódott, azonban 1996. második félévében és még 1997.-ben is ellátta a felperest a megrendeléseinek teljesítéséhez szükséges áruval, így az együttműködés közötté és az alperes között csak 1997-ben szűnt meg. Ehhez képest az alperes legkorábban 1997. év végére tudta volna a szerződést felmondani. A rendes felmondás lehetőségének mérlegelésénél mindenképpen figyelembe kell venni, hogy ha az alperes tisztességes kereskedőként viselkedett volna, elfogadható ok hiányában hosszú időn keresztül nem állt volna érdekében a rendes felmondás, és az együttműködés még éveken át fennmaradhatott volna. A körülményekhez képest kizárt, hogy az alperes a szerződést 1999. év vége előtt rendes felmondással meg akarta volna szüntetni. Erre nézve kérte K B ügyvezető kihallgatását, amit az elsőfokú bíróság nem teljesített.

Végül sérelmezte az elsőfokú bíróság pervezető tevékenységét is. További eljárási szabálysértésként kérte figyelembe venni, hogy az október 6-ára kitűzött tárgyaláson igazságügyi szakértő kirendelését kérte, ekkor a bíróság - határidő tűzése nélkül - felhívta 300.000 Ft szakértői díj előlegezésére. 2005. október 24-én név szerint H J szakértő kirendelését kérte. Az elsőfokú bíróság az új eljárás során a bizonyítást mindvégig a MH árubeszerzésének kérdésére korlátozta, ezzel szemben Horváth János szakértő kirendelését a jövedelemvesztés összegének meghatározott módon történő kiszámítása céljából indítványozta. Az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a felperest arról, hogy a szakértőt milyen tény vagy körülmény bizonyítása végett kívánja kirendelni, ennek hiányában a szakértői díj előlegezésének elmulasztása nem róható a felperes terhére.

A felperes a megismételt eljárásban az első tárgyaláson annak megjelölése nélkül kérte a szakértő kirendelését, hogy milyen szakkérdésben kéri a véleményadást, a 2005. október 24-ei beadványában azonban ezt pótolta. Ilyen körülmények között jogszabálysértést követett el az elsőfokú bíróság azzal, hogy a felperest a szakértői díj előlegezési kötelezettségére a Pp. 141. §-ának (6) bekezdése ellenére nem figyelmeztette. Amennyiben a fél a bíróság felhívásának nem tesz eleget, ez önmagában egyébként sem ad alapot a kereset elutasítására, hanem a per adataival egybevetett mérlegelés alapján kell megítélni, hogy a mulasztásnak milyen jelentőséget kell tulajdonítani. A felsorolt eljárási szabálysértések kihatottak az ügy érdemi elbírálására, ezért a felülvizsgálati kérelem teljesítését kérte.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a következők szerint részben alaposnak találta.

A Legfelsőbb Bíróság az előző felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelemben írt jogsértések körében elbíráltta és jogellenes, felróható magatartásnak tekintette az alperes azon eljárását, miszerint szerződéses kötelezettségvállalása ellenére nem tartózkodott a felperes által kialakított üzleti kapcsolatba való beavatkozástól. Ezt a jogellenes beavatkozást azonban csak az MH-val kialakított üzleti kapcsolat tekintetében találta megállapíthatónak. Nem látta viszont bizonyítva, hogy a felperesnek a D Rt.-vel és az M Rt.-vel is volt olyan kiépített, valóban fennálló üzleti kapcsolata, amely az alperes beavatkozása folytán lehetetlenült volna el.

A Legfelsőbb Bíróság az MH és a felperes közötti kapcsolat megzavarását jelentős szerződésszegésnek ítélte, amely a felperes részéről jogszerűen vezetett a szerződés azonnali hatályú felmondásához, tehát a viszonteladói szerződéses kapcsolat megszűnésének ez volt az oka. Ugyanezt az alperesi szerződésszegést viszont nem találta megállapíthatónak a M és a D Rt. vonatkozásában. A jogalap eldöntéséhez jogerő fűződik, így a M és a D Rt. vonatkozásában ezek a megállapítások ítélt dolognak tekintendők. A Pp. 229. §-ának (1) bekezdése szerint a keresettel érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanazon tényalapból származó, ugyanazon jog iránt, ugyanazok felek - vagy jogutódaik - az ítéletben írt jogot egymással vitássá tegyék. Az eljárás bíróságok ezért jogsértés nélkül mellőzték az új eljárásban a felperes újabb bizonyítás elrendelését, az M Rt. és a D Rt. közötti üzleti kapcsolat megléte és annak az alperes általi megzavarása tekintetében.

Annak tisztázására, hogy a viszonteladói szerződés megszűnése folytán milyen bevételektől esett el a felperes a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróságot utasította. A felperes az őt ért károsodás tekintetében még arra is hivatkozott, hogy az alperes jogellenesen elsajátította a három éves piaci munkájának az eredményét, a kiépített üzleti kapcsolatait a maga javára hasznosította. Vagyoni kárként hivatkozott továbbá az olajvizsgáló berendezés beszerzéséből eredő kára, végül nem vagyoni kártérítést is érvényesített.

Annak bizonyítása, hogy ezek a károk a szerződéses kapcsolat megszűnése folytán a felperesnél bekövetkeztek és milyen összegben, a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a felperest terhelte. Az új eljárásban kellett eldönteni, hogy ehhez elegendő-e a már felvett bizonyítás anyaga, vagy további kiegészítő bizonyítás szükséges.

A felperes alaptalanul hivatkozott az eljáró bíróságok részéről a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében foglaltak megsértésére. Ezt a jogszabályhelyet az 1999. évi CX. törvény iktatta be a Pp-be. A törvény 163. §-a szerint e rendelkezés csak 2000. január 1-jén lépett hatályba. A 165. §-ának (1) bekezdése értelmében az újonnan beiktatott rendelkezést csak a hatálybalépés után indult ügyekben lehetett alkalmazni. Az (5) bekezdés szerint nem minősül a hatálybalépés után indultnak az az ügy, amelyben hozott határozatot a jogorvoslatot elbíráló bíróság hatályon kívül helyezte és az ügyben eljáró bíróságot új eljárás lefolytatására utasította. A jelen eljárás a törvény hatálybalépését megelőzően 1997. május 29-én indult. A Pp. ekkor hatályos 3. §-ának (1) bekezdése szerint a bíróság csak akkor volt köteles a felet a perbeli jogairól és kötelezettségeiről tájékoztatni, ha jogi képviselő nélkül járt el. A jogi képviselővel eljáró felperesnek kellett tehát a Pp-nek megfelelő módon előterjesztenie a bizonyítás indítványait, különös figyelemmel a Pp. 141. §-ában írt rendelkezésekre is.

A jelen peres eljárás 1997-ben indult és 2003. áprilisában született meg az első fokú ítélet. A közbenső hat év alatt az elsőfokú bíróság számos tanút hallgatott meg, így K B a felperes ügyvezetőjét, K Gy, M F, dr. C S, B I, az MH részéről K C-t, B J-t és K A-t; B S V tanút pedig arról, hogy az alperes közvetlenül is felvette-e a kapcsolatot a felperes üzleti partnereivel. Két szakértőt rendelt ki és hallgatott meg, továbbá számos szakértői kiegészítés született az alapszakértői véleményhez, a bizonyítás anyagának értékelése azonban akkor az eljáró bíróságok eltérő jogi álláspontja miatt elmaradt.

Az új eljárásban a felperes részéről újabb bizonyítási indítványok kerültek előterjesztésre. Ezek egy része olyan volt, amelyet a bíróság már korábban is felvett, így K B felperesi ügyvezető újbóli meghallgatása; - egyeseknek a bíróság az új eljárásban eleget tett, így a 49. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben írtak szerint kihallgatta a felperes által bejelentett Gy L, H R, H R-né, H I, C P S, C W tanúkat, valamint dr. Sz L könyvvizsgálót. Más bizonyítási indítványokat nem fogadatosított. Így nem került sor azoknak a tanúknak a kihallgatására, akikkel a felperes az alperessel kialakított perspektivikus kapcsolatát kívánta bizonyítani - így nem hallgatták ki V J, D G, S I tanúkat és nem hallgatták ki H I tanút sem, aki a D Rt-vel kapcsolatban tudott volna nyilatkozni az általa becsatolt írásbeli nyilatkozat alapján. Az ugyanitt kihallgatni kért B S tanú kihallgatására az alapeljárásban már sor került. A felperes a követelés összezszerősége tekintetében dr. H J szakértő kirendelését kérte.

Az M Rt-vel és a D Rt-vel való kapcsolat fennállása, illetve az ebbe való beavatkozás tekintetében a már kifejtettek szerint újabb

bizonyítás felvételének nem volt helye. A további bizonyítás felvételének elmaradását a felperes alaptalanul sérelmezte, ezektől a tanúvallomásoktól 2005-2006. években az 1996-os üzleti viszonyokra nézve már nem volt értékelhető adat - különös tekintettel az üzleti kapcsolatokból hiányzó írásbeliségre - várható de nem is volt jelentősége a releváns tényállás körében annak, hogy a felperes az üzletkörét bővíteni kívánta. A felperes nem fogadta el sem S M sem dr. F A szakértő szakvéleményét, de ez önmagában nem teszi szükségessé újabb szakértő kirendelését.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (4) bekezdésére figyelemmel - mivel a döntéshez szükséges tények az iratokból megállapíthatóak voltak - maga értékelte a bizonyítás anyagát, az alperes már megállapított jogellenes magatartásával összefüggésben keletkezett kár tekintetében. Ebben a körben a Legfelsőbb Bíróság a következő körülményeket tartotta jogilag relevánsnak a jogvita eldöntése szempontjából:

A felperes a saját nevében, a saját számlájára tevékenykedett, tehát az árut az alperestől saját kockázatára szerezte be és értékesítette. Haszna a beszerzési és az eladási ár különbözetéből eredt, és őt terheltek az ügylettel kapcsolatos költségek is. Ugyanezen a piacon több márkakereskedő és az alperes maga is kötött ügyleteket, épített ki kapcsolatokat és a náluk jelentkező vevőket kiszolgálták. Fontos körülmény tehát, hogy a felperes nem bizományosként, hanem önálló kereskedőként végezte az értékesítést. Önmagában az a körülmény, hogy a kapcsolat az alperes számára is hasznos volt, - hiszen részben mentesítette az üzletkör kiépítésének és fenntartásának költségei alól - még nem teremtett jogalapot arra, hogy a jogviszony megszakadása esetén a felperes piacépítő munkájának ellenértékét akárcsak részben is igényelhesse az alperestől. A szerződés nem tartalmazott olyan kikötést, hogy a jogviszony megszűnése után bizonyos ideig a felperes volt üzletfeleivel az alperes nem létesíthet kapcsolatot vagy nem használhatja fel az üzletkörről tudomására jutott adatokat. A szerződés hat hónapi felmondási idő betartásával (rendes felmondással) megszüntethető volt, így a felperesnek az üzleti kockázatvállalás körében számolnia kellett azzal, hogy bizonyos költségei esetleg nem fognak megtérülni. A felperes ezzel nyilván számolt is, mert üzleti vállalkozását nem kizárólag erre az üzletre alapította. A felperes 1996. július 8-ai leveléből az állapítható meg, miszerint az üzleti kapcsolat alperes általi fenyegetettsége miatt fontolóra vette a terjesztés abbahagyását és a vevőhálózat átengedését az alperesnek, összecszerűen is megjelölt végkielégítés ellenében. Ilyen igény azonban a szerződés rendes felmondással történő megszűnése esetén sem illette volna meg a felperest.

A szerződéses jogviszony megszűnésének körülményeit értékelve a következő megállapításra kellett jutni:

Az alperes - szakítva a be nem avatkozás elvével - a jövőben maga kívánta az 5 tonna/év feletti kenőanyagot vásárló vevőket kiszolgálni, amit a felperes nem akart elfogadni. Szerződésszegés hiányában tehát ez a kapcsolat az év végével - rendes felmondással - nyilvánvalóan megszűnt volna. A felperes azonban az MH-val kötött üzletbe való beavatkozásra hivatkozva azonnali hatállyal felmondta a szerződést, amit az alperes nyomban el is fogadott, annak ellenére, hogy erre a felmondásra csak súlyos szerződésszegés esetén kerülhetett sor, tehát megállapítható, hogy az alperes maga is szabadulni akart ettől a szerződéses kapcsolattól. Ezeket a körülményeket értékelve a Legfelsőbb Bíróságnak az volt az álláspontja, hogy a felperest csak 1996. év végéig illeti meg a szerződésszegésből eredő kártérítés, mert a szerződés nem biztosított a számára más - így rendes felmondás folytán történt megszűnés esetére sem - további jogokat.

A felperes azt állította, hogy a viszonteladói szerződésben bízva több mint 300 céggel kötött az Esso termékek forgalmazására szerződést, akik kötelezték magukat arra, hogy e termékeket kizárólag a felperestől szerzik be. (2000.szeptember 26-ai beadvány.) Ténylegesen azonban név szerint csupán három nagyfogyasztót - az MH-t, a M Rt-t és a D Rt-t - tudta megjelölni. Olyan okirati bizonyíték, amellyel egy tartós üzleti kapcsolat fennállását és annak 1996-ban történt megszűnését bizonyította volna, nem állt rendelkezésre. Amennyiben valós az a felperesi állítás, hogy egyes fogyasztókkal kizárólagos forgalmazási szerződést kötött, akkor azok a forgalmazók szegték meg a felperessel kötött szerződést, akik 1996-ban nem vették igénybe a felperes felajánlott szolgáltatását. Az ugyanis bizonyított, hogy a felperes 1996-ban rendelkezett a forgalmazáshoz szükséges árumennyiséggel. A felülvizsgálati kérelmében ezt a körülményt a felperes maga adta elő. Arra nem merült fel értékelhető adat, hogy a felmondást követően a felperes által megrendelt árumennyiség leszállítását az alperes megtagadta vagy korlátozta volna. Kétségtelen, hogy 1996-ban a felperes árbevétele csökkent, de nem bizonyított, hogy ennek oka teljes egészében a szerződéses kapcsolat megszűnése volt, hiszen a felperes kiszolgálása még 1997-ben is folytatódott, ugyanakkor a megismételt eljárásban is voltak arra adatok, hogy a vevők egy része áttért a közbeszerzésre, illetőleg a pályáztatási rendszerre, nyilvánvaló, hogy az árubeszerzés ilyen eseteiben az alperes, aki alacsonyabb áron tudott értékesíteni előnyben volt a felperessel szemben.

Az azonban megállapítható volt, hogy az MH-val való kapcsolatban történő alperesi beavatkozás folytán a felperes károsodott. A felperes és az MH közötti újabb kapcsolatot 1996-ban az akadályozta meg, hogy egyrészt az alperes adatot nem szolgáltatott, másrészt megsértve a beavatkozástól való tartózkodási kötelezettségét ő maga szerződött azon újabb üzleti koncepciójának jegyében, hogy maga

fogja a nagyfogyasztókat kiszolgálni. Az ügy mikénti elbírálása szempontjából nincs annak jogi jelentősége, hogy ennek a szerződésnek a megkötésére a felek közötti szerződéses kapcsolat megszakadása után került sor, mert az alperes már ezt megelőzően jogellenesen lépett fel.

E jogellenes magatartással okozott kár összezszerűsége bizonyítékul szolgál S M alapszakértői véleményének 19. oldalán szereplő kimutatásban a HM eladásokkal kapcsolatos korrekció. A szakértő az alperes által az MH-nak eladott mintegy 16 tonna kenőanyagot vette alapul, amelynek árbevételét 15,443.234 Ft-ban, beszerzési költségét 11,370.941 Ft-ban, a két érték közötti árrést az árbevétel 26,37 %-át kitevő 4,072.293 Ft-ban határozta meg. Megállapította, hogy e korrekcióval a felperes eredménye 1996. december 31-ével nyereséssé válik.

Kétségtelen, hogy az elmaradt árrésből a felperesnek a működési és egyéb költségeit is fedeznie kellett volna. Arra vonatkozóan, hogy mennyi lett volna ennek az üzletnek a személyi és egyéb ráfordítás költsége pontos adatok nem álltak rendelkezésre, mivel a felperes egyéb üzleti tevékenységet is folytatott. A szakértői vélemény 19. oldalán található 6-os számú táblázat szerint a korrigált árbevétellel a felperesnek az 1996. évi árbevétele 95,863.000 Ft lett volna. Ennek 16 %-át tette volna ki az MH részére történő értékesítés. S M szakértői véleményének 6-os számú táblázata szerint a 95,863.000 Ft árbevételt a bevétel több mint a felét kitevő - 52,024.000 Ft - anyagköltség terhelte. Az egyéb jellegű ráfordítások az árbevétel mintegy 45 %-át tették ki, ami azonban korrekció nélkül nem használatható a MH üzletre egyrészt azért, mert a felperes ezen ügyletek kívül más tevékenységet is folytatott - a költségek megosztása az egyes üzletek között nem történhetett meg - másrészt a már korábban írtak szerint a MH üzletnél az eladott áru beszerzési értéke (elábé) lényegesen magasabb volt, mint ahogy összesítve azt a szakértő valamennyi ügyletre tekintettel a 6-os sorszámú táblázatban megállapította. A Legfelsőbb Bíróság ezért a Pp. 206. §-ában mérlegelési jogkörével élve figyelemmel az elábéra és a szakértői véleményben írt egyéb költségekre is - többek között arra, hogy az alperes 12,5 tonna áru árrésének a felét - költségek nélkül kb. 900.000 Ft-ra tette - úgy ítélte meg, hogy az elmaradt árbevétel mintegy 50 %-ában - 2,000.000 Ft-ban - állapítható meg a felperest ért az a kár, amely az MH ügylet elvesztéséből érte.

A Legfelsőbb Bíróság az alperes által hivatkozott Diszkonált Cash-Flow féle számítási módot nem találta alkalmazhatónak és nem ítélte szükségesnek erre szakértői bizonyítás elrendelését. A dr. F A féle szakvéleményben a szakértői maga is úgy nyilatkozott, hogy a Diszkontált Cash-Flow módszert nem tartja megfelelőnek a kárérték meghatározására, a kár összegét a "az alperes által tett" egyezségi ajánlatában kompromisszumos javaslat szerinti 220.000 márkának megfelelő összeg, és a S M könyvszakértő által megállapított

18,345.200 Ft közötti értékben javasolja megállapítani. A szakértői javaslat egyrészt olyan tág határok között mozog, amire bírói ítéletet alapítani nem lehet, másrészt a szakvélemény tévesen tartalmazta, miszerint az alperes 1999-ben kárpótlásul felajánlott volna a felperesnek 220.000 DEM- (110.000 eurot), ezt az egyezségi ajánlatot ugyanis a felperes tette az alperesnek, az alperes azonban ettől elzárkózott.

Alapvetően találta a Legfelsőbb Bíróság a vagyonsökkenés megfizetése iránti kereseti kérelmet is a feleslegessé vált olajvizsgáló berendezés tekintetében. A felperes nem bizonyította, hogy az Esso termékek forgalmazása ilyen vizsgáló berendezés beszerzését indokolta volna tekintve, hogy az alperesnek saját minőségvizsgáló rendszere volt. A felperes ezt a berendezést saját üzleti megfontolása alapján vásárolta meg, ennek során fel kellett mérnie azt a tényt, hogy a szerződés hat hónapos felmondással megszűnhet. Rendes felmondásra - a felülvizsgálati kérelemben írtaktól eltérően - akkor is számítani lehet, ha a perbeli szerződést megfelelően teljesíti a felperes. A szerződés felmondásának oka lehet ugyanis a saját üzleti érdek előnyösebb kielégítése, és a hat hónapi felmondási idő arra szolgált, hogy a másik fél más üzleti vállalkozásba kezdhesen. Ha emiatt az általa megvásárolt berendezés fölöslegessé válik, ennek anyagi kihatásait az ellenérdekű félre nem háríthatja át.

Alapvetően ítélte a Legfelsőbb Bíróság a felperes nem vagyoni kár iránti igényét is. A Ptk. jelen eljárásban irányadó 355. §-ának (4) bekezdésére figyelemmel ebben a körben a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a jogviszony megszűnése folytán olyan hátrány érte, amelyet csak a nem vagyoni kárpótlás küszöbölhetett volna ki. A perben azonban nem nyert bizonyítást, hogy az alperes beavatkozása folytán a felperesről az üzleti életben negatív vélemény alakult volna ki. A felperest ténylegesen vagyoni hátrány érte, amelyet a Legfelsőbb Bíróság az ítéletben írt 2,000.000 Ft összegben látott bizonyítottanak.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése értelmében a Fővárosi Ítéltábla 14. Gf.40.047/2007/3. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság 30.G.40.255/2005/12. számú ítéletét részben megváltoztatta és az alperest 2,000.000 Ft kártérítés és annak kamatai megfizetésére kötelezte.

A késedelmi kamat kezdő időpontját a szerződés megszűnését követő napban 1996. július 1-jében határozta meg, mert a kamat kezdő időpontját illetően az alperes nem tett ellenvetést. A késedelmi kamat mértéke a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdése szerint 2001. december 31-éig évi 20 %, 2002. január 1-jétől a késedelmi kamat mértéke megváltozott. A 2001. szeptember 1-jén hatályba lépett

2000. évi LXXXVIII. törvény a késedelmi kamat mértékét - jogszabály eltérő rendelkezése, vagy a felek megállapodása hiányában - az évi költségvetési törvényben meghatározott mértékkel azonosan állapította meg a hatálybalépése után keletkezett jogviszonyból eredő kamat követelésekre. A 2000. évi LXXXVIII. törvény 3. §-ában írt hatályba léptető rendelkezést a 2002. január 1-jén hatályba lépett 2001. évi LXXXVII. törvény akként egészítette ki, hogy az előző rendelkezéseket nemcsak a hatályba lépését követően, hanem a hatályba lépését megelőzően keletkezett jogviszonyokból eredő követelésekre is alkalmazni rendelte, de csak a kamatkövetelés 2002. január 1-je után esedékes részére nézve. A kamat esedékessé válásától az alapul szolgáló kötelezettség teljesítéséig terjedő időtartam minden időszakára a kamat mértékét megállapító törvényben az adott időszakra vonatkozóan meghatározott kamatmértéket kell alkalmazni. Tekintve, hogy a perbeli követelés 2000. szeptember 1-jét megelőzően keletkezett a kamat mértéke 2002. január 1-jétől változott. A 2000. évi CXXXIII. törvény 121., illetve 127. §-ában az ügyleti és a késedelmi kamat mértékét 2001. és 2002. években évi 11 %-ban határozta meg. A 2003. január 1-jétől kezdődően a 2003. évi költségvetési törvény 118. §-a a késedelmi kamat mértékét szintén 11 %-ban jelölte meg, az alperes ezért 2002. január 1-jétől 2004. december 31-éig évi 11 % késedelmi kamatot köteles fizetni. A 2002. évi XXXVI. törvény 5. §-ával újra szabályozott, a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdése szerint 2005. január 1-jétől kezdődően a késedelmi kamat mértéke a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű mérték.

A felperes keresete és felülvizsgálati kérelme túlnyomórészt sikertelen volt, a 90,900.000 Ft-os perértékhez képest a felperes 2,000.000 Ft-ot nyert a pernyertesség és pervesztesség aránya 97,8 - 2,2 % a felperesre terhesebben. Az első fokú eljárás az időközben hatály kívül, de a jelen perben még irányadó 8/2002.(III.30.) IM rendelet 2. §-a szerint a felek ügyvédi munkadíja az ÁFA-t is tartalmazó 3,512.400 Ft, amelynek 2,2 %-a - 77.273 Ft a felperest, - 97,8 %-a azaz 3,435.127 Ft - az alperest illeti meg. A két összeg különbözete - 3,357.854 Ft az alperes elsőfokú perköltsége. A másodfokú eljárásban a feleket ennek 50 %-a illeti meg, így az alperes másodfokú perköltsége a 3,357.854 Ft 50 %-át kitevő 1,678.927 Ft.

Az felülvizsgálat ügyvédi munkadíját - tekintve, hogy a Legfelsőbb Bíróság közbenső ítéletet hozott - a Legfelsőbb Bíróság 15,000.000 Ft-ban állapította meg, amelyből az előző arányokat figyelembe véve 330 Ft a felperest 14,670 Ft az alperest illeti meg, a két összeg különbözete 14.340 Ft az első felülvizsgálati perköltsége.

A megismételt első fokú eljárásban az ügyvédi munkadíj az alapeljárásban felszámítható munkadíj 40 %-a. Az alperest az alapeljárásban 3,357.854 Ft illetve meg, ennek 40 %-a 1,343.147 Ft. A megismételt másodfokú eljárásban a korábban az alperes részére a másodfokú eljárásra megítélt 1,678.927 Ft 40 %-a - 671.570 Ft - számítható fel.

Az alperest megillető ügyvédi munkadíj ezért a második felülvizsgálati eljárást megelőzően összesen 7,065.833 Ft.

A fenti összegből azonban le kell vonni a felperes által előlegezett szakértői költségből és illetékből, az annak 2,2 %-át - kitevő, az alperesre eső - összegeket.

A felperes összesen 287.820 Ft szakértői költséget és tolmácsdíjat előlegezett, az alperes köteles a felperesnek kifizetni, az ennek 2,2 %-át kitevő 6.332 Ft-ot.

A felperes fizetett ki 750.000 Ft kereseti, 900.000 Ft fellebbezési és 2,500.000 Ft felülvizsgálati eljárási illetéket az alapeljárásokban. A megismételt eljárásban kifizetett 900.000 Ft fellebbezési eljárási illetéket, így az általa kifizetett illetékköltség 5,050.000 Ft volt. Ennek 2,2 %-a 111.100 Ft, így az alperesnek 7,065.833 Ft ügyvédi díjból le kell vonni a szakértői és illetékköltségként a felperest megillető összesen 117.432 Ft-ot, ezért a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása folytán a felperest 6,948.360 Ft első,- másodfokú és felülvizsgálati részperkköltség megfizetésére kötelezte az alperes javára.

A jelen felülvizsgálati eljárásban a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a/ és b/ pontja, valamint (4) és (5) bekezdése értelmében az alperest 671.570 Ft ügyvédi munkadíj illetné meg, amelyből le kell vonni a felperes által lerótt 2,500.000 Ft felülvizsgálati eljárási illeték 2,2 %-át kitevő 55.000 Ft-ot, így az alperesnek járó felülvizsgálati részperkköltség összege 616.570 Ft.

Budapest, 2007.november 20.

Salamonné Dr. Solymosi Ibolya s.k. a tanács elnöke, Gyöngyösiné Dr. Gyügyei Klára s.k. előadó bíró, Dr. Lőrincz Györgyné s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

*bírósági írnok
(Prohászka Béláné)*